

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1623. Soc. 84.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

pilum homo ignotus ipsi intentaret, stetit quietus, donec per juvenem sibi pariter non cognitum DEUS periculum avertit. Aliud simile in ejus vita refero.

12. Eboræ 12. Julii suprema dies oppressit P. Antonium Vasconcellium Ulyssiponensem Nobilem. Parentes Bartholomæus Froyus, & Soeira Vasconcellia, de qua memoratum anno 1511. maximis Societatem sibi obstrinxere beneficiis. P. Antonius de suo auxit reditum domus Probationis Ulyssiponen- sis. Rexit Residentias Farensem, & Portalegrensem, Portuenſe Collegium, & Eborenſe. Pulcherrimas in eo dotes pro sacro suggesto vidimus. Exornavit plurimum Nationem Lusitanam, dum ederet in lucem Anacephalæoses Regum Lusitaniæ, eorumque perfectas effigies, cum Regni descriptione. Postremis decem annis lecto affixus podagrâ ad vitandum otium duo volumina composuit de Angelo Custode, quæ sunt typis commissa.

Obit P. Anto-
nius Vascon-
cellius.

13. Jis, qui laboribus jam defuncti, subnecto operarios novos, qui ad la-
borandum in Societate recens conscripti sunt. Duo & quadringenta censebantur:
infirmiores tres: Antonius Bandeira, natus Besteiri diocesis Visensis, gradu Do-
ctoris in Jure Civili laureatus, loco Professoris cathedram moderabatur. An-
dreas Fernandus Vianensis Transtaganus, Professor Theologiæ in Eborenſi Aca-
demia, charissimus Principi Theodosio, Regibus Joanni IV. & Aloysiæ, quibus
fuit à confessionibus. Ignatius Mascarenus filius matris Fernandi Martini Ma-
scarenii Inquisitoris Generalis.

Ingressi.

14. Decimâ quartâ Octobris apertum est nobilissimum templum Colle-
gii Portuenſis: translata Venerabilis Eucharistia solemnî pompâ. Minister Col-
legii P. Joannes Louſeirus 16. Decembris mortuus primus fuit, qui novo in
templo conſepultus est. Anno 1627. ad idem templum portata Noſtrorum
ossa, quos humaverant in templo veteri.

Aperitur tem-
plum Portu-
enſis Colle-
gii.

Annus 1623. Soc. 84.

NOvo Collegio, seu potiùs nomine Collegii hoc anno crevit Provincia in
Congo. Regnum est finitimum Angolæ Septentrionem versus. Ca-
pit initium paucis gradibus ab Æquatore in Austrum. Lusitanis com-
pertum anno 1485. Romanam fidem amplexi Reges anno 1491. Rex dictus est
Joannes, Regina Eleonora; quoniam hæc erant Lusitanis Regibus nomina.
Primis Concionatoribus religioſis succedere sæculares presbyteri, litterarum rudes,
& virtutis egeni homines. Propterea quidquid bonæ sementis in terram primi
jecerant, per successores corruptum est. Accessit nationis conditio veneficiis,
ac luxuriæ supra modum deditæ. Qui de religione doctiores reputabantur,
memoriâ tenebant orationem Domini, salutationem Angelicam, & symbolum
Apostolicum; recitabant officium divæ Virginis, quid tamen enunciarent, non
assequabantur.

Initium Col-
legii in Con-
go.

2. Exiguo fructu Noſtri adiere quondam illud regnum, ut explicatum
suis locis. Ex quo tamen Loandæ fixerunt sedem, studium semper fuit man-
suræ domus illic excitandæ, ut possent eam gentem excolere. Dum non erat
reditus firmus, unde operarii possent ali, præiens annus foundationis occasionem
obtulit.

3. Joannes Correa Sousa summus Angolæ Præfectus anno 1620. iniquum
movit bellum Petro Regi Congenſi. Cum in belli Societatem Jagas invitasset,
viribus superior Congenſes vicit, Jagisque humanæ carnis genti voracissimæ
concessum vesci, & satiari carnibus Congensium; quod nulli ætati, aut sexui
parcentes crudelissimè præstiterunt. Magni inde labores & timores orti cun-
ctis, qui eo in regno negotiabantur, Lusitanis.

4. Rex Petrus censens eam vastitatem Congi natam ex corruptissima
morum licentia, volente Deo ultore regni scelera permisis sceleribus punire,
sibi persuasum habuit, solos homines Societatis posse Congensibus placare
Antonius Franco.

G g 2

Deum,

Deum, ac Lusitanos. Igitur cum in aciem suos eduxisset ad retundendos Lusitanos, qui post illud magnum prælium, in quo fudissent dynastas Bambensem, & Pembensem, hærebant regno: litteras dedit ad nostrum Rectorem Loandensem, ad se mitteret aliquos de Societate, ut in urbe regia erigerent stabilem domum. In eandem sententiam scripserunt Lusitani, qui in Regis erant exercitu.

5. Antequam Rex eas cogitationes concepisset, Deus mentem iniecerat locupleti civi Gaspari Alvaro, ut Societatem ingrederetur, eique fundaret Collegium in Congo. Ad opus coronandum deerat solum Regis voluntas. Cum pervenerunt Regis litteræ, quin id Gaspar sciret, cœpit instanter petere ad Societatem admitti. Miratus est Rector utriusque voluntatem eodem tempore in rem eandem divinitus conspirasse. Designavit extemplò PP. Matthæum Cardozum, & Michaëlem Alphonsum cum Antonio Sequeira Coadjutore ad ponendam foundationem.

Nostris pulsi
ex Angola.

6. Rem in hunc modum dispositam turbavit Joannes Correa Sousa Lusitanæ ditionis summus Præfectus. Cum non probassent Nostris Congensis belli iniquitatem, irâ succensus in Collegium jussit P. Hieronymum Vogadam, Antonium Amaralium, & Matthæum Cardozum impositos reti pensili more regionis per mancipia comprehensos in navem portari, ac in Lusitaniam deferri. Eadem iniquitate diligenter conquiri jusserat Gasparem Alvarum, ut securi subiceret, quamvis sciret esse jam Societati conjunctum; cujus statuatam latâ in eum sententiâ carnificis ferro supposuit.

7. Interim Eduardus Vasæus, & Gaspar Alvarus confugerant ad Pindam in ostio Zairi fluminis, ut nave conscensâ peterent Lusitaniam. Sed veniente Loandâ nave ambos acceptura, contigit, ut essent vocati à Domina Sontensi comite; triduo navis expectavit, cum non accederent, vela solvit. Tum Rex Congensis eos invitavit in suam urbem, excepitque singularibus benevolentia signis. Cum ipsis de fundatione Collegii constitutum est.

8. Mensè Octobri redierunt Loandam, quòd novus Præfectus pervenisset è Lusitania. Joannes Correa Sousa cunctis exosus, sine Regis imperio desertâ præfecturâ in Americam Castellanam navigarat, sed vectus Ulyssiponem obivit in carceris squalore, quod illius scelera merebantur. Patres in Lusitaniam pulsi Proregem edocent hominis impietatem, & belli contra omne jus, fasque insolentiam ab Christiano alienissimam. Porro notum faciunt Regis Congensis animum in Lusitanos propensum. Harum rerum certior Philippus Rex benevolas scripsit litteras ad Congensem Regem, commendavitque novo Præfecto firmam cum Congensibus amicitiam.

Catechismus
in lingua
Congensi.

Profecti ad
Angolam.

9. Illud commodi attulit profectio Patrum in Lusitaniam, quòd P. Cardozus typis mandârît libellum de Christiana doctrina, quem è Lusitana transtulerat in linguam Congensem. Augusto mensè propinquârunt Loandâ nova operariorum subsidia, sacerdotes novem, Franciscus Getinus, Franciscus Suzana, Franciscus Baconius, Joannes Baptista Federicus, Itali; Antonius Machiadius, Franciscus Pereira, Dominicus Laurentius, Stephanus Rodericus, & Joannes Paiva, Lusitani. Tulère patentem litteras ad P. Eduardum Vasæum, quibus præficebatur Rector Collegio Loandensi.

Primi euntes
ad fundan-
dum Congi
Collegium.

10. Ubi de Congo cum Gaspare Eduardus Loandam accessit, recentibus suppetiis animatus de nova fundatione cogitat. In Congum misit P. Michaëlem Alphonsum cum Antonio Sequeira, Coadjutore ad jacienda Collegii primordia. Excepti à Petro Rege, illiusque dynastis maximæ benevolentia significationibus. Ipse designavit spatium ædificio. Verùm Ministri absentis Episcopi possessionem impedivère, causantes Domini sui illud esse solum. Quamvis, rem indignam æstimans Rex, nollet à nobis locum deserere; precibus tamen nostris commoratus situm alium elegit, ac donavit ad Societatis ministeria valde commodum. Extemplò cœptum ædificari tenuè hospitium. Rex ipse saepe aderat, ut suo conspectu urgeret operas. Simul explicabatur catechismus, con-
Auent

fluente populo innumero. Rex necessaria præbuit ad victum, & ædificium. Hactenus de primordiis tenuissimi illius Collegii in urbe Salvatoris, quæ metropolis est, & Curia Regni Congensis. Infelicitas illius Cœli alienigenis pestiferi magnum exhibuit negotium Societati, dum non deseruimus stationem, ut annis sequentibus exponetur.

11. Ad Indiam gloriosa cohors expedita est. Constabat tribus & viginti operariis Evangelicis, quindecim erant Lusitani, cæteri diversarum gentium. His adnumerabatur P. Petrus Cassuyus Japonensis, quem sua patria intulit Cœlo Martyrem. Classem rexerat Antonius Tellius Menesius. In ea ferebantur Alphonsus Mendius Patriarcha Æthiopiæ, Didacus Secus Episcopus Niceæ, ambo fuerunt inaugurati in templo Domus Professæ per Dominum Fernandum Martinium Mascarenium Episcopum Algarbiensem Inquisitorem Generalem: Joannes Rochia Ulyssiponenfis, Hierapolitanus Episcopus; quod facultas à Pontifice non pervenisset, Goæ sacratus, ibidemque mortuus est. Laboriosa contigit navigatio.

Professi ad
Indiam cum
Patriarcha
Alphonso
Mendio.

12. Quartâ die Julii ad æterna translatus est Didacus Secus Episcopus Niceæ, natus Covillani diocesis Guardiensis. Tradidit Conimbricæ Eloquentiam, Philosophiam, & Theologiam. Præterea exornavit animum egregiis virtutibus, quas refero in ejus vita. Alphonsus Patriarcha vitam exorsus est in oppido S. Alexii diocesis Eborensis. Profitebatur Eboræ sacram scripturam; an sanctior, an doctior, dubium. Ejus labores pro fide rebus nostris addunt magnum splendorem, ut fiet notum legentibus Alphonsi gloriosa facta, & vitam, quam in lucem edidi in opere de tironibus educatis Conimbricæ. Viginti secundâ Septembris naves ingressæ Mossambiqui portum hyeme transactâ, Majo sequente appulerunt Goam.

13. Viginti quinque togam Societatis induere. Inter eos ætatis anno trigesimo quarto Ruyfius Mellus è primaria regni Nobilitate, rexerat in India Ceilamum. Quod Latinas litteras ignoraret, volebat in Coadjutorem adoptari; sed aliud visum Patribus, spectatâ hominis profapiâ. Apud nos didicit Latinitatem & scientias, emisitque solemnem 4. votorum professionem. Ludovicus Diasius Serpens Coadjutor spiritualis, de quo refertur, annis postremis locutum fuisse cum Divo Josepho tanquam amicum cum amico, ipsûmque Divum in simulacro, quod est in sacello valetudinarii Eborensis Collegii, solitum voces ad Ludovicum exprimere.

Ingressi.

14. Ad memoriam defunctorum converto calamum. In Domo Professæ Ulyssiponenfi 4. Februarii vinculis perituri corporis solutus est P. Simon Soufâ Loufamenfis in diocesi Conimbricensi, parentibus ortus avitæ Nobilitatis. Ex tirocinio nostro dimissus, annos 20. duxit vitam extra Societatem, deditus scientiarum studiis. Erat in Collegio divi Petri, & jam octavo anno dabat operam Juri Pontificio, cum rursus Societatem ingressus mense Julio anni 1602. Singulariter sui demissioni, ac zelo animarum dabat operam. Obivit missiones. In Domo Professæ egit simul sacra catechesis Magistrum, & Procuratorem miserorum, quos inter vincula continent carceres. Noctè, ac die ad morientes vocatus non tam ibat, quam volabat promptissimus. Malignâ febre correptos in carcere audiendo creditur obiisse.

Obit P. Simon
Soufâ.

15. Ibidem necessitati concessit Septembris viginti Gonfalus Fernandus Coadjutor Avintii prope Portum natus. Annos quadraginta obivit munus Janitoris ostii secundî, ad quod elemosinæ distribuuntur pauperibus; horum importunitates sustinuit ne levis quidem impatientiæ signo edito. Decima octavâ die Decembris in eadem Domo nature pensum persolvit optimus senex P. Franciscus Aranjus Ulyssiponenfis, vivo S. Ignatio Societatem ingressus an. 1555. Eundem vidit, & coluit in altari. Tirones instruxit Eboræ & Ulyssipone. Fuit à confessionibus Theotonio Eborensi Archiepiscopo. Eminebat in illius dictis & factis antiqua bonitas, ac prudens sinceritas. Post hyperduliam cordi habuit divi Christi nutriti honorem. Secreti tenacissimum noverunt omnes.

Obit Gonfalus
Fernandus.

Obit P. Fran-
ciscus Ara-
njus.

omnes. Agens socium Provincialis nec de rebus jam vulgatis, quæ ad gubernium pertinebant, sermonem iniecit, ne quis pronunciare posset, id se audivisse à socio Provincialis.

Obit P. Antonius Correa, 16. Collegium Ulyssiponense 13. Januarii non sine lacrymis morientem inspexit P. Antonium Corream Ulyssiponensem, Philosophiæ Magistrum, Benefactor Conimbricensis Collegii templum, & facellum domesticum B. Virginis plurimis donis cumulavit. Idcirco ob accepta beneficia unum adhuc lacrum pro ipsius anima fecere sacerdotes, & cæteri recitarunt corollam Marianam.

Obit P. Laurentius Fernandus. 17. Sors atra obtigit in Collegio Conimbricensi die octavâ Novembris P. Laurentio Fernandio Bracharenfi, fratri Joannis Fernandii, qui in Brasílico itinere occubuit Martyr. Educavit tirones nostros Conimbricæ. Detractio ex ipsius ore non audita. De ipso memoratur, quod nunquam tironi injunxerit pœnam, quam prior non subiisset.

Obit P. Ruyfius Paçsius, 18. Portuense Collegium 11. Septembris terræ mandavit P. Ruyfium Paçsium, Procuratorem Residentiæ Pasi de Soufa: paupertas, obedientia, & assiduitas in audiendis pœnitentibus fuerunt in eo summa.

Obit Martinus Fonsæca. 19. Eboræ 4. Septembris transit ad vitam non perituram Martinus Fonsæca Coadjutor, octogenario major, natus Cambris diœcesis Lamecenfis. Octo & quinquaginta annos docuit scholarum illius Collegii pueros alphabetarios incredibili patientiâ, & constantiâ. Cupiebat omnibus servire, sibi neminem.

Mors Ven. P. Joannis Alvari. 20. Decimâ Martii immitis mors humanis rebus exemit Ven. P. Joannem Alvarum, virum Provinciæ gravissimum, de quo toties Annales meminerunt. Vitæ curriculum inivit Paradæ infantium in diœcesi Mirandensi. Anno 1562. adscriptus Societati. Plurimos magistratus gessit summâ prudentiâ & integritate, Rectoris Portuensis, Provincialis, Assistentis, Domus Professæ Præpositi, mox Visitatoris, iterum Provincialis. Reverfus è Comitibus universi ordinis, ad quæ mittebatur cum jure suffragii, præpositus est Rector Eboracensi Collegio & Academiæ. Subinde egit Sociorum juniorum Præfectum, in quo munere hæc scribo anno 1721. Dum Joannis non magis verbis, quam exemplis promovet juniorum educationem, penè octogenarius ad superos evolavit. Eminentem ad gubernandum prudentiam solida virtus comitabatur. Honoribus & obsequiis erga Virginem sanctissimam magnopere studuit: Cui in Sanninenfi Residentia, quo redux ex urbe secesserat, loco nemoroso & à sociorum habitatione semoto intra tamen septum domesticum sacram ædiculam Lauritanam construxit.

11. Verum non diu ei licuit hæc solitudine frui. Obedientiâ cogente ad ordinis rediit Magistratus, magnam in Romana Curia, cum illic moraretur, nactus auctoritatem. Plurimum ejus concilio utebatur noster Cardinalis Tolæus. Transeuntem per Galliam multis regiæ benevolentiæ signis condecoravit Rex Henricus IV. quod illius apud Romanum Pontificem negotia multum promovisset: Dono ipsi dederat crystallinam Crucem, munus verè regium, habet inclusum lignum, quo mundi salus pependit. Servatur inter Reliquias Sanctorum, in templo nostro Conimbricæ. Vitam Joannis vulgavi in opere de domicilio tironum Ulyssipone.

Mors Gaspar Alvarus. 22. In Angola Novembri mense diem obivit Gaspar Alvarus, qui, ut supra memoratum, fugit Pindam cum P. Eduardo Vasæo ad furores Præfecti declinandos. Per universam Societatem pro ipsius anima facta sunt tria facta à singulis Sacerdotibus, ab aliis tres Virginis coronæ recitatæ.